

FELSEFİ-PSİKOLOJİ BAĞLAMINDA ANTRENÖRLÜK TIPLERİ: YENİ BİR ÖNERİYE DOĞRU

Erkut KONTER *

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; felsefi-psikoloji bağlamında antrenör tiplerinin analizini yapmaktır. Yöntem olarak kaynak taraması ve kavramsal çözümlmeye yer verilmekte, etkileşim teorisi ve yapısal gelişimsel bakış açılarıyla bulgular yorumlanmaktadır. Araştırmada spor felsefesi, spor psikolojisi, antrenörlük tipi, antrenör stili, felsefi-spor psikolojisi ve felsefi-antrenörlük psikolojisi kavramları üzerinde durulmaktadır. Bulgularda, kaynak taramasına dayanarak sporda liderlik veya antrenörlükle ilgili ileri sürülen tip veya stillere yer verilmektedir. Bulguların yorumunda, bilimcilerin antrenör tipi veya stilini açıklamada kullandıkları kavramlar ve bunların işlevleri arasında benzerlikler bulunduğu vurgulanmakta, ileri sürülen tip veya stillerin bir dereceye kadar yüzeysel, karikatürize edilmiş ve Kuzey Amerikan kökenli araştırmalara dayandığı ileri sürülmektedir. Bulgular yorumlanırken; ileri sürülen tip veya stillerin, tarihsel-toplumsal olarak antrenörlük sürecinin nasıl değişim ve gelişim gösterdiğini ortaya koymada ve evrimsel olarak ara tipleri açıklamada yetersizliklerine dikkat çekilmektedir. Araştırmanın sonuç ve önerilerinde ise, yukarıda belirtilen boşluğun doldurulması için muhafazakâr, muhafazakâr-modern, modern-muhafazakâr ve modern antrenör tipleri, bu tiplerin özellikleri ve dinamik yapısına ilişkin yeni bir öneride bulunmaktadır. Ayrıca var olan bulgular ışığında, postmodern antrenör tipine ilişkin öngörü ve tartışmalara da yer verilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Felsefi-Antrenörlük Psikolojisi, Muhafazakâr Antrenör, Muhafazakâr-Modern Antrenör, Modern-Muhafazakâr Antrenör, Modern Antrenör, Post-Modern Antrenör.

Geliş tarihi: 12.04.2006; Yayına kabul tarihi: 04.06.2007

* Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, İZMİR

ANALYSIS OF COACHING STYLES FROM THE PERSPECTIVE OF PHILOSOPHICAL-PSYCHOLOGY: TOWARDS A NEW PROPOSAL

SUMMARY

The purpose of this study was to analyze coaching styles from the perspective of philosophical-psychology and present a new proposal. Literature review and conceptual solution were used as methods. Results and comments were made from the interactional and structural-developmental perspectives. Concepts of sport philosophy, sport psychology, coaching typology and style of coach, philosophical sport psychology and philosophical psychology of coaching were defined in this study. There are strong and weak points of different approaches in sport leadership related to coaching. There are also similarities of the definitions put forward as regard with coaching styles and typologies. Approaches to coaching styles and typologies do not give us much information how coaching styles have historically and socially been evolved explaining semi-transitional-transformational and structural-developmental process of coaching. Thus, this neglected area of coaching is filled by a new proposal that explains the historical, interactional, structural-developmental process as conservative, conservative-modern, modern-conservative and modern coaches. In addition, comments and predictions were made on post-modern coach and coaching.

Key words: *Philosophical-Psychology of Coaching, Conservative Coach, Conservative-Modern Coach, Modern-Conservative Coach, Modern Coach, Post-Modern Coach.*

GİRİŞ

Felsefenin tarihsel olarak, metafizik, epistemoloji, estetik, etik ve mantık (logic) olmak üzere beş büyük alt alana bölünerek ilerlediği bilinmektedir⁽¹³⁾. Ancak günümüzde felsefeciler sporla ilişkili olarak da birçok sorular sormaktadır. Örneğin; oyun ve spor nedir?

'Spor psikolojisi', katılanların ve taraftarların spor ortamlarında bilişsel, duyuşsal ve davranışsal reaksiyonlarını araştıran bilimsel bir çalışma alanıdır⁽²⁶⁾. Günümüzde spor psikologları da sporla ilgili birçok sorular sormaktadır. Örneğin; sporda içsel motivasyonun başarı düzeyine etkisi nedir?

'Felsefi-Spor Psikolojisinin' felsefe, psikoloji ve spor konularının bütünleştirilmesinden meydana gelen disiplinlerarası bir çalışma alanı olduğu ileri sürülebilir. 'Felsefi-Spor Psikolojisiyle' ilişkilendirilebilecek öncü çalışmalar arasında Peters'in 'Sipiritizm, Spor, Psikoloji ve Kişinin Sosyal Fonksiyonu'⁽²¹⁾ ve Redcay'ın 'Antrenör ve Fakülte' başlıklı çalışması gösterilebilir⁽²³⁾. Günümüzde 'Felsefi-Spor Psikolojisi' bağlamında değerlendirilebilecek ilginç çalışmalar vardır. Örneğin Ravizza; 'Varoluşçu Felsefi Temelleriyle Spor Psikolojisinde Performans Arttırma'⁽²²⁾, Bond; 'Uygulamalı Spor Psikolojisinde Felsefe, Düşünceler ve Deneyim'⁽³⁾, Dale; 'Varoluşçu Fenomoloji-Spor Psikolojisi Araştırmalarında Sporcu Deneyimi'⁽⁹⁾, Brustad; 'Spor Psikolojisinde Bilgi Yapılanmasının Eleştirel Analizi'⁽⁴⁾, Corlett; 'Sofistlik, Sokrates ve Spor Psikolojisi'⁽⁶⁾, Halliwell; felsefi temelleriyle uygulamalı spor psikolojisi deneyimi⁽¹¹⁾, Gargioli; 'felsefi, tarihsel ve ideolojik açıdan sporda cesaret ve korku'⁽¹⁰⁾ gibi konular üzerinde durmuşlardır.

Başarılı veya etkili antrenörlüğün, öncelikle kişinin yaşam felsefesi ve bunun üzerine örülen antrenörlük felsefesi (philosophy of coaching) ve spor felsefesiyle mümkün olduğu ileri sürülmüştür^(1, 19, 20). Amerikan Etkili Antrenörlük Programında başarılı antrenörlüğün temel özellikleri arasında, karakter, sevgi, bağlılık gösterme, anlama ve kavrama gibi psikolojik özelliklerin yanı sıra 'antrenörün dünya-yaşam görüşünün' (outlook) önemi üzerinde de durulmuştur⁽¹⁾. Martens, sporcu merkezli antrenör olma ile kazanma merkezli antrenör olmanın yanı sıra demokrat, otoriter ve liberal antrenörlük konuları üzerinde durmuştur^(19, 20).

'Antrenörlük felsefesi', antrenörlük uygulamasına yön veren bir dizi ilkelere oluşur ve antrenörlük uygulaması için en güçlü olan duyguları içerir⁽¹⁷⁾. Yukarıda örneklendiği gibi antrenörlüğün felsefi-psikolojik açıdan araştırılması, felsefi-antrenörlük psikolojisi (philosophical psychology of coaching) olarak da ifade edilebilir.

Antrenör, genel anlamda sporcuların fiziksel-fizyolojik, zihinsel, duygusal (psikolojik) ve sosyal kapasitelerinin amaçlı davranışlarla geliştirilmesine yardımcı olan ve bunun için antrenmanın bilimsel amaçlarını yerine getiren, özel eğitim-öğretim almış bir kişidir. Bu bağlamda antrenörlüğün, etkileşimle diğerlerini etkileme ve yönlendirmeye dayalı bir liderlik sanatı olduğu söylenebilir⁽¹⁷⁾.

'Tipleme' (typing), kişileri, nesnelere, olayları kategorikleştirme, 'tipoloji' (typology) psikoloji ve psikiyatride insanların belli ölçülere dayalı olarak, çeşitli tipler halinde sınıflandırılması ve bu sınıflandırılan tiplerin incelenmesi anlamına gelmektedir⁽⁶⁾. Tipler incelenirken, insan doğasının dinamik olduğu ve değişime uğradığı da unutulmamalıdır. Stil (style) ise, kişinin teknik bir modeli bireysel olarak ortaya koyma, bir beceriyi kişisel olarak yapma biçimi olarak kabul edilmektedir. Kişi sadece kendi kişiliğini, anatomik ve fizyolojik özelliklerini modele ekler⁽²⁾. Lyle stilin, antrenörlük uygulamasının temel maddesi ve görünüşü olduğunu belirtmiştir⁽¹⁷⁾. Antrenör ve antrenörlük süreci iç içe olduğundan kaynaklarda antrenörlük stili kavramı da kullanılmaktadır.

BULGULAR

Spranger 1928'de insan tiplerini incelediği kitabında, kişilerin deneyimlerine, temel tutum ve davranışlarına odaklanarak 6 farklı insan tipi ileri sürmüştür. Bu tiplerin iç içe geçmelerine karşın, birinin diğerlerine daha baskın olduğu düşünülmektedir. Spranger'in ileri sürdüğü 6 insan tipi şöyledir; ekonomik, teorik (bilişsel), estetik, dini, politik ve sosyal⁽²⁴⁾.

Antrenörlük tipleri (stilleri) genel olarak 'demokrat', 'otoriter' ve 'liberal' olmak üzere üç grupta değerlendirilmiştir. Durum ve koşullara göre, bu stillerin karşısına yer verilse de, kişilerde bunlardan birinin diğerlerine göre daha baskın olduğu vurgulanmaktadır⁽²⁰⁾.

Leith, yukarıda belirtilen stillerle ilişkili olarak 3 çeşit liderlik üzerinde durmuştur. Bunlar; 'yönlendirici', 'destekleyici' ve 'katılımcı' liderliklerdir. Bu liderlik tipleri 'otoriter', 'demokrat' ve 'liberal' antrenörlük stilleriyle de ilişkilidir. Tutko ve Richards, 'otoriter', 'yoğun', 'gevşek', 'iş gibi gören' ve 'hoş adam' antrenör stilleri üzerinde durmuştur⁽²⁵⁾. Martens, antrenör sporcu ilişkisiyle ilgili uzun süreli gözlem ve deneyimlerine dayanarak, antrenörlükte 8 iletişim tipi ileri sürmüştür. Bunlar; 'Gösterişçi-kasıntı', 'Olumsuz', 'Yargıç', 'Kararsız-dönek', 'Geveze', 'Taş surat-donuk-heykel', 'Anlamsız-karışık profesör' ve 'Aşırı ödüllendirici' antrenör tipleridir⁽¹⁹⁾.

Bilimcilerin liderlikle ilgili ileri sürdükleri görüşler ve kullandıkları kavramlar arasında büyük ölçüde benzerlikler bulunmaktadır. Örneğin; liberal stil ile gevşek stil, demokrat stil ile katılımcı ve paylaşımcı stil, otoriter stil ile emredici ve sert stil vb.

Lyle, ilişkilerin basit liderlik stiliyle açıklanamayacağını, liderlik ve antrenörlükte yapılan gruplamalar ve stillerin, genel olarak Kuzey Amerikan kaynaklarına dayandığını ve performans antrenörlüğü için ayırt edici belirli bir stilin bulunmadığını belirtmiştir. Bu nedenle Lyle, daha çok uygulanan stil ve yöntemlerin koşullara uygun olup olmadığını, uygulanan programın ne olduğunun, ne şekilde yerine getirildiğinin, öğrenme ve gelişmenin antrenörlük süreci hedeflerine ne ölçüde uygun düşüp düşmediğinin dikkate alınmasının daha doğru olacağını vurgulamıştır⁽¹⁷⁾.

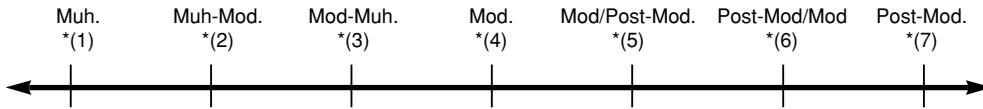
Bütün bu liderlik tipleri veya stilleriyle ilgili yaklaşımların koşullara göre değişik yararları olabilir. Ancak bunlar, antrenörlüğün tarihsel ve toplumsal olarak nasıl değişim ve gelişim gösterdiğini ve evrimsel olarak nasıl şekillendiğini açıklamada yeterli değildir. Bu nedenle aşağıda yeni bir öneri üzerinde durulmaktadır.

TARTIŞMA

Antrenörlüğün gelişim süreci toplumların gelişme süreçlerinden, ekonomik ve teknolojik üretim ilişkilerinden bağımsız değildir. Antrenörlük, dinamik bir süreçtir ve zaman içinde değişime uğrar. Nasıl ki her tarihsel, toplumsal, ekonomik ve teknolojik üretim ilişkileri, kendi gelişim düzeylerine uygun düşen insan tipini yaratmaktaysa, kendine uygun düşen antrenörlük süreci ve tipini de yaratır.

'Modernizm' ile 'postmodernizm' ayrımında, kapitalizmin gelişim aşamalarına eşlik eden kültürel şekillenme önemli rol oynamaktadır. Kapitalizmin gelişim aşamaları, ne çeşit sanat ve edebiyatın üretileceği ve kültürel şekillenmenin ortaya çıkacağını belirlemektedir. 'Postmodernizm', edebiyat ve sanat tarihinden çok üretim tarzı ve teknolojiye kaynaklanır. 'Postmodernizm', sosyal yaşamın şekillenmesi, tarihsel ve sosyal kökleriyle açıklanabilir. Bu nedenle de, 'modernizmin' 'postmodernizmle' açıklanmasından çok 'postmodernizm' 'modernizmle' açıklanabilir⁽¹⁴⁾.

Antrenörlüğün kapitalizmin gelişme aşamalarıyla ilişkisi kurulduğunda, her gelişim döneminin kendine özgü bir antrenörlük tipini zorlayacağı, kapitalizmin gelişim aşamalarına göre antrenörlük tiplerinde de farklılık meydana geleceği ileri sürülebilir. 'Felsefi-Psikoloji' bağlamında, tarihsel-toplumsal ve yapısal-gelişimsel olarak antrenörlüğün 'muhafazakârlıktan' 'Post-Modernliğe' doğru şekillendiği ve bu açık uçların arasına da 'Muhafazakâr-Modern', 'Modern-Muhafazakâr', 'Modern', 'Modern/Post-Modern' ve 'Post-Modern/Modern' antrenör tiplerinin düştüğü ileri sürülebilir (Şekil 1).

Şekil 1. Muhafazakârlıktan Post-Modern Antrenörlüğe Evrimsel Gelişim.

*Not: (1) Muhafazakâr Antrenör, (2) Muhafazakâr-Modern Antrenör, (3) Modern-Muhafazakâr Antrenör, (4) Modern Antrenör, (5) Modern/Post Modern Antrenör, (6) Post Modern/Modern Antrenör, (7) Post Modern Antrenör

Marshall, 'muhafazakârlığı' (conservatism), korumak ya da olduğu gibi muhafaza etmek, anlamını taşıyan bir kavram olduğunu ve 19.Yüzyıldan beri en azından Avrupa ve A.B.D.'de bir dizi siyasi ilkeyle birlikte anılmaya başladığını belirtmiştir⁽¹⁸⁾.

'Muhafazakâr Antrenörlüğün'; geçmiş değerlere bağlı kalma, otoriter olma, güç kullanma, korkutma, ağır antrenman programı uygulama, sıkça ceza ve azarlama gibi önemli süreç ve özelliklere dayandığı ileri sürülebilir.

'Modern' kavramı ise; felsefi açıdan Descartes ve çağdaşlarını izleyen felsefi dönem ve genel entelektüel yönelim için kullanılan bir kavramdır. 'Modernizm' temel olarak kaostan düzen yaratma ve akılcılıkla ilişkilidir⁽¹⁴⁾ ve üç önemli özellik gösterir; a) nedeni sorgulama (reason), cahillik veya bigisizlik (ignorance) üzerinde güçlüdür, b) düzen, düzensizlik üzerinde güçlüdür, c) bilim, batıl inanç (superstition) üzerinde güçlüdür⁽⁷⁾.

'Muhafazakâr antrenörlükten' 'modern antrenörlüğe' doğru evrimleşme sürecinin 1) çalışma veya konu merkezli olmaktan, sporcu merkezli olmaya, 2) sadece sonuca dikkat etmeden, gelişme ve daha iyi olmaya 3) kendiliğinden ve sezgisel davranmaktan, planlı-programlı davranmaya, 4) oyuncuyu bağımlı ve bir araç gibi görmekten, bağımsızlaştırma ve bir amaç olarak görmeye 5) cezalandırma ve dışlamadan, anlama ve kazanmaya 6) ben ve tek patronluk anlayışından, biz, ekip ve demokrasi anlayışına 7) otoriterlik ve diktatörlükten, paylaşma ve çoğulculuğa 8) bağırıp-çağırılmaktan, ikna etme ve açıklayıcı olmaya 9) sürekli tek taraflı konuşmak ve emirler yağdırmaktan, dinleme ve sonra konuşmaya 10) sadece sahada egzersiz antrenörlüğü yapmaktan, öğretici olmaya, duygu ve düşüncelere antrenörlük yapmaya 11) sadece eskiden spor yapmış bir kişi olmaktan, eğitim-öğretim görmüş diplomalı bir antrenör olmaya 12) çok çalışan bir antrenör olmaktan, akıllı, zeki ve dengeli çalışan bir antrenör olmaya 13) sert ve soğuk imajlı olmaktan, sporcularına daha yakın ve anlamaya dayalı bir antrenör olmaya doğru olduğu ileri sürülebilir.

Muhafazakârlıktan modernizme doğru oluşan tarihsel-toplumsal ve yapısal-gelişimsel süreçler, geçişsel-dönüşümsel ara tipleri de zorunlu hale getirmektedir. Bu anlamda iki ara tipten söz edilebilir. Bunlar, 'Muhafazakâr-Modern Antrenör' ve 'Modern-Muhafazakâr Antrenör' tipleridir. Muhafazakâr-Modern Antrenör; temelde muhafazakâr olan ancak ara sıra da modern düşünce ve yöntemlerden yararlanmaya çalışan antrenördür. Modern-Muhafazakâr Antrenör ise, temelde modern düşünceleri savunmasına karşın, muhafazakâr (gelenekçi) yaklaşım ve uygulamalardan tamamen kopamayan ve bunlara çalışmalarında yer veren antrenördür. Marshall'a göre 'modern-muhafazakârlık', birbirleriyle bir parça çelişkili olan iki entelektüel akım üzerinde yükselme eğilimidir. 'Modern-muhafazakârlık' bu tarzda iki akımı dengelemek için harcanan bir çaba ve karışımdır. Bu iki akımın uzun vadede uyuşmalarının kolay olmadığı da ortaya çıkmıştır⁽¹⁸⁾.

Marshall'a göre İkinci Dünya Savaşı'ndan beri gerçekleşen değişimleri tanımlamak için 'postmodern' terimi kullanılıyorsa da, bazı düşünürler 'modernizmin' hala sürdüğünü iddia etmekte, bazı düşünürler de, 'modernizmin' ölümünün söz konusu tarihten çok daha önce

gerçekleştiğini belirtmektedirler⁽¹⁸⁾. Postmodern Felsefe; 'aydınlanma tasarısı'nın temelini oluşturan nesnel bilginin us yoluyla edinilebilir olduğuna duyulan güvenin kökten yıkılmasıyla birlikte 'temeldencilik', 'özcülük', 'gerçekçilik', 'ussallık', 'özne', 'ben' gibi modern felsefenin en temel tasarımlarının sorunsallaştırılarak ele alındığı felsefe çerçevesi, konumu ya da duruşudur⁽¹⁹⁾. 'Postmodern felsefenin' evrensel, tümsel, nesnel ve rasyonel bir doğruluğun varlığına yönelik derin bir kuşkuya dayandığı söylenebilir. 'Postmodern felsefenin' görüngübilim (phenomenology), varoluşçuluk ve Marxçılık gibi düşünce okullarının tersine temel bir savunusu olmadığı gibi belli uslamalarla özetlenebilecek genel bir öğretisi de yoktur. Bu nedenle postmodern felsefe denilince daha çok II. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan, Marxçılık, yapısalcılık, varoluşçuluk, post-yapısalcılık, yapsökümcülük (deconstruction) gibi bir dizi felsefe akımından çeşitli biçimlerde etkilenmiş pek çok Fransız Felsefesinin değişik bakımlardan belli yaklaşımlara karşı çıkmalarını anlatan ortak bir felsefe düzlemi anlaşılmaktadır⁽²⁰⁾. Bu açıklamalardan da anlaşılacağı gibi 'postmodern felsefe', modernizmin birçok alanda eleştirisine ve özellikle II. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan eleştirel yaklaşımlara dayanmaktadır. 'Postmodernizmin' bir özgürleşme olduğu savunulduğu gibi, relativistik, nihilistik (hiççilik), irrasyonel (akıl dışı) ve hiper-rasyonel (hyper-rational; gerçek üstü veya dışı) olduğu da ileri sürülmüştür.

Sanat, toplum ve kültürün hemen her alanında kendini gösteren postmodern felsefenin, spor ve antrenörlükle de ilişkisini kurmak mümkündür. Çünkü, genel olarak spor ve antrenörlük; toplumsal, kültürel ve kurumsal özellikler taşıdığı gibi, bilim ve sanat özelliklerini de taşımaktadır. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrası spor, liderlik, ve antrenörlük sistemlerine yöneltlen eleştirilerin modernizm ve postmodernizm bağlamında büyük önem taşıdığı söylenebilir.

'Postmodernizm', sanat ve düşüncede dönüşümlü yansıtma, bilinçlilik, parça parça olma ve süreksizlik (fragmentation and discontinuity), belirsizlik, bulanıklık, kendiliğindenlik, yapısızlık (destructured), merkezi olmama (decentered) ve insandışılaşma (dehumanized) ile ilgili konuları desteklemektedir. 'Modernizm'; parça parça olmayı, düzensizliği, uyumsuzluk ve anlamsızlığı, üzüntü verici ve olumsuz bir durum olarak yorumlarken, 'postmodernizm' bunu daha olumlu karşılamaktadır⁽²¹⁾.

Burke 'postmodernizmi', toplumun ilerici hareketi olarak tanımlamıştır. Burke'ye göre 'postmodernizm', batı kültürünün zorunlu bir tarihsel periyodudur ve kökleri 18. yüzyıl sonundaki aydınlanmadadır. 'Postmodernizm' tanımlanması güç olmakla birlikte, sanat, mimarlık, müzik, film, edebiyat, sosyoloji, iletişim, moda ve teknoloji gibi birçok çalışma alanı ve disiplinlerde de kendisini göstermektedir⁽⁷⁾.

Postmodernistler; bilginin sadece öğrenilmek için değil, kullanılmak için olduğunu vurgulamakta, 'modernizmin' sadece olayları açıklamaya yönelik katı bilim anlayışını eleştirmekte, kişileri ve olayları anlamının da önemine dikkat çekmekte, hangi bilginin öğrenileceğine kimin karar verdiği, nasıl karar verdiği ve bilgiyi kimlerin kontrol ettiğini sorgulamaktadır.

Postmodernizmin antrenörlük ve antrenmanla ilişkisi kurulduğunda, antrenman ve karşılaşmalarda kullanılan oyunlarda, teknik ve taktiklerde, çeşitlilik ve değişimlerde, ritm ve

tempo değişikliklerinde, yaratıcılık ve zekânın oyun içinde kullanılmasında, kendiliğinden ve otomatik performans ortaya koymada, özel ve kişisel antrenman düzenlemelerinde, oyun içinde sürpriz girişimlerde bulunmada 'postmodern' bakışın önemli olabileceği düşünülebilir.

Antrenörlük hem bir bilim hem de bir sanat özelliği göstermekle birlikte, iletişimi, teknoloji kullanımını, antrenörlük sürecinde film ve müzik gibi tekniklerden yararlanmayı da gerektirmektedir. Antrenörlük, birçok mesleki alanda olduğu gibi, iletişim sürecini gerektirmekte ve antrenörün etkililiği büyük ölçüde iletişime bağlı kalmaktadır. Antrenörlükte iletişim ise, motive etmede, ikna etmede, problem çözmede, yapılan aktivite ve hareketleri değerlendirmede, geri-bildirim vermede ve bilgilendirmede kullanılmaktadır⁽²⁷⁾.

Curzon-Hobson, Thomson ve Turner, eleştirel duruşun sporcularda enerji ve istek uyandırabileceğini ve spor antrenörlüğü için de ideal olabileceğini belirtmiştir⁽⁸⁾. Yukarıda verilen bilgilerden 'Postmodern Antrenörün', eleştirel yaklaşımı ve eleştirilere kendini açmayı gerektireceği söylenebilir.

Lyle günümüzde antrenörün; daha farklı ve yüksek düzeyde bir göreve doğru değişim gösterdiğini belirtmiştir. Lyle'a göre antrenör, performans sistemlerini yöneten bir kişi olarak gelişim göstermiştir ve bu gelişim düzeyi, özel teknik bilgi, müdahalede bulunma programlarını kullanma ve yönetme, birçok çevresel konuları koordine etme, performans değişkenlerini kontrol etme ve hedefleri başarmak için etkili yönlendirme becerilerini gerektirmektedir⁽¹⁷⁾.

Yukarıda verilen bulgular ışığında, 'Post-Modern Antrenörün' özellikleriyle ilgili şunlar söylenebilir 1) uzmanlık bilgilerini birleştirici ve bütünleştirici olma 2) iletişim süreçleriyle ilgili bilgili olma ve bu bilgiyi kullanma, gelişmiş iletişim ve mesleki beceri ortaya koyma 3) sporcuları ve sporu sadece katı bir deneysel bilim anlayışıyla açıklama değil, aynı zamanda derinliğine anlamaya da önem verme 4) profesyonel uzmanlığa saygılı ve gelişmiş organizasyon becerisi gösterme 5) bütün gerekli bilgileri, becerileri ve yetenekleri koordine etme, 6) çok yönlü analizler, teknoloji ve bilimsel yöntemlerden elde edilen bilgileri amaca dönük kullanma 7) kişisel gereksinmelere uygun yaklaşım gösterme ve özel antrenmanlara yer verme 8) 'modern antrenörün' özelliklerini içermekle birlikte, sporculara, ekibe ve kulübe vizyon kazandırma ve hedef belirleme 9) sporcuları inisiyatif sahibi, becerili ve yetenekli kişiler haline getirme, geliştirme ve güçlendirme 10) sporcuların eleştirel ve sorgulayıcı olmalarına tahammül etme ve cesaretlendirme.

Nasıl muhafazakârlıktan modernizme geçiş, ara tipleri ve süreçleri gerektiriyorsa, benzer şekilde modernizm'den postmodernizme geçiş de ara tipleri ve süreçleri zorlayabilir. Bu anlamda iki ara tipten daha söz edilebilir. Bunlar, 'Modern/Post-Modern' ve 'Post-Modern/Modern' antrenör tipleridir.

Yukarıda verilen yapısal-gelişimsel antrenör tiplerinin, beden eğitimi öğretmenliği gibi liderlik gerektiren diğer alanlar için de geçerli olacağı ileri sürülebilir. Bilim, bilgi, bilişim, uzay, uzmanlık ve teknoloji çağı, yaşamın her alanına damgasını vurduğu gibi, antrenörlük ve beden eğitimi öğretmenliği gibi liderlik gerektiren alanlara da damgasını vurmakta olduğu söylenebilir. Bu nedenle de değişen koşullara göre yeni lider ve antrenör tiplerinin ortaya çıkacağı öngörülebilir.

KAYNAKLAR

1. ACEP-American Coaching Effective Program (1991). Rookie Coaches Guide. Illinois: Human Kinetics, p. 5-9.
2. Bompa, T. O. (2003). Dönemleme: Antrenman Kuramı ve Yönetimi. 2. Baskı. Keskin, İ. Tuner, A. B. Küçüköz, H. Bağırğan, T. (Çev.). Ankara: Bağırğan Yayımevi, 70.
3. Bond, J. (2002). Applied Spor Psychology. Philosophy, Reflections, and Experience. International Journal of Sport Psychology, Vol. 33(1), p. 19-37.
4. Brustad, R. (2002). A Critical Analysis of Knowledge Construction in Sport Psychology. Advances in Sport Psychology (2nd ed.). T. S. Horn (Ed.), p. 21-34. Illinois: Human Kinetics.
5. Budak, S. (2003). Psikoloji Sözlüğü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 749.
6. Corlett, J.(1996). Sophistry, Socrates and Spor Psychology. Sport Psychologist,Vol. 10(1), p. 84-94.
7. Come, A. B. (2003). Modernism, Postmodernism, and Communication. Southern African Communication Association, SACOMM, www.ukzn.ac.za/ccms/sacomm/abstracts.
8. Curzon-Hobson, A. Thomson, R. W. Turner, N. (2003). Coaching a Critical Stance. Journal of Philosophy of Sport, Vol. 30(1), p. 68-82.
9. Dale, G. (1996). Existential Phenomenology. Emphasizing the Experience of the Athlete in Sport Psychology Research. Sport Psychologist, Vol 10(4), p. 307-321.
10. Gargioli, M. G. (1985). Courage and Fear in Sports. Rome Movimento. Special Issue, Vol. 1(1), p. 13-14.
11. Güçlü, A. Uzun, S. Yolsal, Ü. A. (2003). Felsefe Sözlüğü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları. 1151.
12. Halliwell, W. (1990). Working with Professional Athletes. Sport Psychologist, Vol. 4(4), p. 369-377.
13. Hollowchak. A. (2002). Philosophy of Sport, Critical Readings, Crucial Issues. New Jersey: Prentice Hall, p. 1-3.
14. Klages, M. (2003). Postmodernizm. Department of English, University of Colorado.
15. Kretchmar, R. S. (1997). Philosophy of Sport. Massangale, J. D. Swanson, R. A. (Eds.). The History of Exercise and Sport Science. Illinois: Human Kinetics, p.181-201.
16. Leith, L. M. (2003). The Psychology of Coaching Team Sports, A Self-Help Guide. Tronto. Sport Books Publisher, p. 16-19, 23.
17. Lyle, J. (2002). Sports Coaching Concepts: A Framework For Coaches' Behaviour. London: Routledge. p. 38-40.
18. Marshall, G. (1999). Sosyoloji Sözlüğü. Akınbay, O. Kömürçü, D. (Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, s. 508, 512-513.
19. Martens, R. (1990). Successful Coaching. Second Edition. Illinois: Leisure Press.
20. Martens. R. (1987). Coaches Guide to Sport Psychology. Illinois: Human Kinetics Publishers.
21. Peters, A. (1927). Spiritism, Sport, Psychology of Social Functions of The Individual The Psychology of Sport (Psychologie des Sport). Oxford: Der Neue Geist Verlag, XV, p.93.
22. Ravizza, K. (2002). A Philosophical Construct: A Framework for Performance Enhancement. International Journal of Sport Psychology, Vol. 33(1), p. 4-18.
23. Redcay, E. E. (1938). The Coach and the Faculty. School and Society, 47, p.699-703.
24. Spranger, E. (1928). Types of Men: The Psychology and Ethics of Personality. Oxford: Niemeyer.
25. Tutko, T. Richards, J. (1971). Psychology of Coaching. Boston: Allyn and Bacon.
26. Wann, D. L. (1997), Sport Psychology. New Jersey: Prentice Hall, p, 2-4.
27. Weinberg, R. S., Gould. D. (1995). Foundations of Sport and Exercise Psychology. Third Edition, Illinois: Human Kinetics, p. 4-5, 16.